

In beweging

kwartaalblad van De Christengemeenschap
Pinksteren 2005

Portret van het Nederlandstalig bewindsgebied

In beweging

kwartaalblad van De Christengemeenschap
9e jaargang nr. 3, Pinksteren 2005

Inhoud van dit nummer

Van de redactie 1

Nu wij 1

Portret van het Nederlandstalig bewindsgebied 2

De vier aartsengelen III 10

De geest van onze gemeenschap 13

Normen en waarden 16

Bestuur en instellingen 19

Berichten uit de gemeenten 20

Allerlei 21

Boeken 22

Internationaal 25

Aankondigingen 27

Gestorvenen 29

Redactie

Bastiaan Baan, Judith van der Bend,
Otilia Broekers, Jolanda van Dam,
Marianne de Nooij,

Redactie-adres

In beweging, p/a J. van Dam, Kerklaan 109,
1241 CL Kortenhoef, tel.: 035-6565556
e-mail: jolandavandam@zonnet.nl
Ook voor inlichtingen over abonnementen

Financiën

Jolanda Gevers Leuven, tel.: 030-6922260
Jos van Damme, tel.: 0318-416079

Advertenties

Bureau Rob Tuk
tel.: 033-4564348, e-mail: rob.tuk@wxs.nl

Druk

Drukkerij De Appelbloesem Pers, Amsterdam

Kopijdata:

*Michaël*nummer: 10 juni 2005

*Advent*nummer: 15 oktober 2005

Kopij graag aanleveren per e-mail

(jolandavandam@zonnet.nl) of op diskette

(Word of Wordperfect), voorzien van corres-

pondentieadres en telefoonnummer.
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden kopij in te korten of niet te plaatsen.

De Christengemeenschap in Nederland en België Adressen (geen postadres) en tijden van diensten

M=mensenwijdingsdienst, K=Zondagsdienst voor de kinderen, Info: gezien onregelmatigheid navraag nodig.

Alkmaar, Oude Kanaaldijk 9, 072-5613144

M zo 10, do 10, za 8 (info), K zo 9

Amsterdam, A.J. Ernststraat 869, 020-6420769

M zo 10, di 7, wo 8, do 9, za 9, K zo 9.30

Antwerpen, H. Consciencelaan 107, Mortsel, 03-8305860

M zo 10, wo 7, do 10 (info), vr 9.30, K zo 9.15 (info)

Arnhem, Brugstraat 5, 026-4433953/026-4820132

M zo 10, do 9 (info), K zo 9.30 (info)

Den Haag, Groot Hertoginnelaan 2, 070-3634898

M zo 10.15, wo 10, do 8, vr 10.30 (info),

K zo 9.30

Driebergen, Rijsenburgselaan 2a, 0343-531685

M zo 10.30, do 9.30, K zo 10

Eindhoven, Dorpstr 122, Veldhoven, 040-2432376

M zo 10.45, vr 9.30 (info), za 9.30 (info), K zo 10 (info)

Gent, zie Antwerpen

Het Gooi, Leeuwenlaan 40, 's-Graveland 035-6935774

M zo 10, wo 9 (info), K zo 9.30 (info)

Groningen, Lauwersstraat 3, 0592-347059

M zo. 10.30 (info), do 10.00 (info), K zo 10.00 (info)

Haarlem, zie Amsterdam

Leeuwarden, Droevendal 9, 058-2151708

M zo 10 (info), do 9.15 (info), K zo 9.30 (info)

Leiden, Vestestraat 39-49, 071-5121459

M zo 10.30 (info), za 10.30 (info), K zo 10 (info)

Meppel, Catharinastraat 44, 0522-259020

M zo 10.15 (info), K zo 9.45 (info)

Middelburg, Lange Noordstr. 62, 0118-591628

M zo 10 (info), K zo 9.15 (info)

Rotterdam, Lumeysr. 33, 010-4662586

M zo 10.30, di 9.30, vr 7.30, K zo 10

West-Brabant, Minckelersstraat 27, Breda, 076-5656025

M za 9.30 (info)

Zeist, van Tetslaan 4, 030-6913868, bgg 6921173

M zo 10.30, di 8, wo 9, do 9, vr 10 (info), za. 9,

K zo 9.45

Zutphen, Badhuisweg 27, 0575-541288, bgg 0575-

528875 M zo 10.30 (info), do 9.15 (info), za 9 (info)

K zo 10 (info)

Landelijk secretariaat: 070-3451506

Groot Hertoginnelaan 4, 2517 EG Den Haag

E-mail: secretariaat@christengemeenschap.nl

Van de redactie

In de afgelopen vier jaar hebben alle gemeenten in Nederland en Vlaanderen hun eigen gezicht laten zien. We richten nu de blik op het reilen en zeilen van ons hele bewindsgebied. De namen van een aantal landelijke instellingen zijn u wellicht bekend, maar weet u ook wat daar gebeurt en wie er voor ons allemaal aan het werk zijn?

In de serie artikelen over de aartsengelen schrijft Myriam Driesens dit keer over Uriël. Met het oog op de komende tijd gaat Maarten Udo de Haes in op Johannes de Doper en de geest van onze gemeenschap.

'Normen en waarden', een actueel onderwerp in deze tijd, worden belicht door Bastiaan Baan en Hans van Delden.

Vanwege zijn gezondheidstoestand heeft Jan van Dreven de redactie helaas weer moeten verlaten. Voor zijn inzet en bereidheid zijn we hem dankbaar. Gelukkig kon Bastiaan Baan zijn plaats innemen. Welkom terug, Bastiaan!

Judith van der Bend

Nu wij

Nu zijn wij aan de beurt. Van Advent tot Hemelvaart volgen we in de jaarfeesten de biografie van Jezus Christus. We verdiepen ons in de historische gebeurtenissen en zoeken naar de betekenis ervan. Van Pinksteren tot Advent klinkt de vraag aan de mens: En nu? Hoe sta je in het leven, nadat je hebt gehoord, dat de herrezen Christus de zin van het aardebestaan is? Herken je Zijn aanwezigheid?

Op de eerste dag na de opstanding wandelde Christus, eerst niet door hen herkend, met twee leerlingen mee naar Emmaüs en hielp hen de gebeurtenissen van Goede Vrijdag te begrijpen en te aanvaarden. Hij schonk hun zo als eersten de Heilige Geest, die het onbegrijpelijke zinvol kan maken. Zo voorbereid konden zij Hem later als hun metgezel herkennen.

Sinds het eerste Pinksterfeest heeft de mensheid de mogelijkheid om met hulp van deze Geest Christus als metgezel te herkennen midden onder ons en in ons.

Zo gezien is het het hele jaar Pinksteren.

Wilma Bos

Portret van het Nederlandstalig bewindsgebied

Wind en water

door Judith van der Bend en Otilia Broekers

Na onze reis langs alle gemeenten wordt het tijd voor een overzicht en een wijdere blik. Hoe zit de landelijke organisatie in elkaar? Wat gebeurt er in de synode? Wie is onze bewindsdrager? Kortom: hoe ziet het gezicht van het Nederlandstalig bewindsgebied eruit?

Volgen we de route die we namen bij het maken van de gemeenteportretten, dan zouden we nu beginnen met een bezoek aan een 'landelijk kerkgebouw', maar dat is er niet. Hoewel? 'Aan de Groot Hertoginnelaan, dichtbij het Vredespaleis, staat een eerbiedwaardig herenhuis', begint het portret van Den Haag. 'Hier huist het Landelijk Secretariaat, vergadert het Landelijk Bestuur...' Genoeg teruggelezen. Kort daarna zitten we tegenover Rob Zijlma, fulltime secretariaatsmedewerker sinds 1998, toen hij als kunsthistoricus zonder werk kwam te zitten en zijn voorganger Frans Böhm met pensioen ging. Als lid van de Christengemeenschap in Alkmaar en in de vrijeschoolbeweging had Rob al geruime tijd bestuurlijke ervaring opgedaan.

Het secretariaat begon hier met één kamer die nu als vergaderruimte dient. Er stond alleen een bureau en een houten vergadertafel. Maarten Udo de Haes en Rienk-Jan Andriessen vervaardigden de kasten langs de wand en later werd de zijkamer erbij gehuurd, die nu het secretariaat en een indrukwekkend aantal archiefkasten herbergt. Huisbaas is de buurman, de Haagse Christengemeenschap. Op de bovenverdieping van het herenhuis wonen de beheerders van de kerk.

Eind jaren zeventig was Rienk-Jan Andriessen de eerste secretariaatsmedewerker op vrijwillige basis voor één ochtend per week. Later werd dit een betaalde deeltijdbaai. Omdat de Christengemeenschap geen gesalarieerde werknemers in dienst heeft – de geestelijken worden via de Toelagenkas door de gemeen-

ten onderhouden – werd de Stichting Rechterhand opgericht, die als werkgever van de secretariaatsmedewerker functioneert. Na Rienk-Jan's vroegtijdig overlijden nam Frans Böhm het stokje over. Rond de invoering van de nieuwe statuten in 1993 bleek er genoeg werk te zijn voor een volledige baan.

De spin in het web

Het Landelijk Secretariaat

Is er na de statuten nog steeds zoveel te doen? Rob glimlacht bij het horen van zoveel onwetendheid. 'Je moet je realiseren dat de landelijke organen, afgezien van het Landelijk

Bestuur, geen bureau hebben. Daarom komt alles hier binnen: stukken van de Synode, de Toelagenkas, het Huizenfonds, de Gezamenlijke Kas, het jeugdwerk in de Christengemeenschap... Eigenlijk is het altijd druk, behalve in de zomermaanden.'

De eerste taak van het secretariaat is het geven van informatie via telefoon, fax, e-mail of via de website. Met het voortschrijden van de moderne communicatiemiddelen neemt de 'gewone' post af en het elektronisch verkeer toe. Werd de website eerst één tot twee maal per week bezocht, nu ligt het wekelijkse bezoekersaantal op 30 tot 40 en dat stijgt nog steeds. Het is belangrijk, dat mensen van buiten ons nu makkelijker kunnen vinden, aldus Rob. Telefonisch krijgt het secretariaat voornamelijk 'mensen van binnenuit' te spreken.

Een tweede taak is het ondersteunen van Landelijk Bestuur (LB), Landelijke Raad (LR), het Penningmeestersoverleg, de Algemene Ledenvergadering (ALV), de gemeenten en de landelijke instellingen. Voor de eerste vier instanties maakt hij notulen, voor het LB ook nota's voor verschillende beleidsterreinen. Een punt is dat de notulist wel alles hoort en weet, maar zich toch buiten de discussie moet houden... Rob vindt dat zowel fascinerend als lastig. 'Je moet goed om kunnen gaan met vertrouwelijke informatie, precies weten wat je tegen wie hebt gezegd.' Voor de overige organen verzorgt hij de onderlinge communicatie; zo notuleert hij bijeenkomsten van werkgroepen voortkomend uit de LR en verspreidt hij de verslagen van de synode.

Veel tijd besteedt Rob aan de boekhouding van de Gezamenlijke Kas, het Huizenfonds en het beheer van de fondsen. Naast het salaris van de geestelijken, dat uit de Toelagenkas komt, zijn er onkosten voor synode en de diverse landelijke organen, waaronder Argonauta (jeugdwerk in de Christengemeenschap), de Beleidsgroep Kampen, de Landelijke Muziekgroep en *In beweging*; verder de beroepskosten van de bewindsdrager, het landelijk secretariaat, de accountant en de kantoorkosten. In dit alles voorziet de Gezamenlijke Kas.

Het Huizenfonds geeft ook het nodige te doen. Er zijn nu 18 huizen voor geestelijken en hun gezin. Dat betekent onder meer de administratie van onderhoudskosten, rioolrecht, eigendomsrecht en waterschapslasten.

Een aparte klus is de boekhouding van de fondsen (zie kader). Dan wordt er nog bijgedragen aan de Foundation, het internationale financiële orgaan. Hier zijn we aangeland bij de taken op het internationale vlak. LB-voorzitter Maarten van Tienhoven heeft zitting in de Council (de 'Landelijke Raad' van de wereldbeweging) en in het Executive Committee, het Dagelijks Bestuur van de Foundation. Dat betekent voor het secretariaat onder meer stukken in het Duits over de Oudedagsvoorziening en berichten naar de Foundation in het Engels. Het regelen van de ALV hoort ook bij het takenpakket: de convocaties, aan- en afmeldingen, de agenda, toelichtende stukken, de stembriefjes. Maar ook het contact met de gastgemeente over de voorbereiding.

De archivering mag natuurlijk niet op de takenlijst ontbreken. Rob houdt o.a het zakelijk-organisatorische archief van het kerkgenootschap bij en dat van de synode (destijds opgezet door Maarten Udo de Haes) en probeert de ontstaansgeschiedenis van de gemeenten in Nederland en Vlaanderen te verzamelen ('met dank aan jullie gemeenteportretten'). Tot 1998 was het hele archief van papier, sindsdien staat het meeste op CD-Rom; dat moet ook wel, want de kastruimte op het secretariaat is eindig. *Past al dit werk wel in de kantooren?* 'Met veel moeite wel. Het werk is afwisselend en chaotisch tegelijk, maar ik kan het aan. Gelukkig ben ik bijna nooit ziek. Extra zaterdagen en avonden zet ik om in vrije donderdagmiddagen.' Buiten zijn werk heeft Rob naast zijn gezin nog tijd voor zijn oude liefde: kunstgeschiedenis doceren aan de Volksuniversiteit.

Er liggen veel specifieke verantwoordelijkheden op het bord van het landelijk secretariaat en daarmee dus ook op het bord van Sjerp van der Vaart, de secretaris van het Landelijk Bestuur, die in feite verantwoordelijk is voor

het werk op het secretariaat. Wie kan Rob vervangen? Hij heeft daar zelf in voorzien middels een 'handboek soldaat' zoals hij het noemt en dat hij zelf bijhoudt. Verder komt Izaak van der Gaag als vrijwilliger elke woensdag uit Rotterdam om het secretariaat te versterken. Tijdens de vakanties van Rob behandelt hij post en telefoon; in principe kan hij 'de boel draaiende houden'. 'En dat is een hele geruststelling', zegt Rob. Maar Rob is nog altijd 'de onvervangbare reddingsboei, de spin in het web. Hij weet veel, zoekt uit, schrijft, telefoneert en organiseert', zegt Maarten van Tienhoven.

Smeerolie in de beweging

Het Landelijk Bestuur

We praten verder met Maarten van Tienhoven, voorzitter van het Landelijk Bestuur sinds 2003 en daarvoor ook al actief op het landelijke bestuursstoneel. Is het LB niet zelf de spin in het web? Maarten omschrijft het bestuur eerder als 'de smeerolie in de hele beweging'. De blik gericht houden op wat her en der speelt, ontwikkelingen op gang brengen en problemen oplossen, daar gaat het om. Eenmaal per vier weken wordt er op het landelijk secretariaat in Den Haag vergaderd. Alle bestuursleden, waaronder ook de twee door de synode afgevaardigde geestelijken, hebben hun portefeuilles. Er zijn veel aandachtgebieden. Ieder bestuurslid onderhoudt het contact met enkele gemeenten. Daarnaast zijn daar de landelijke instellingen, zoals de kampen, de Landelijke Muziekgroep en In beweging, die één keer per jaar met het bestuur in gesprek gaan; dan komt het LB jaarlijks bij de synode en is er twee keer per jaar overleg met het synodeberaad. Gespreksthema's zijn onder meer de nieuw te vormen organisatiestructuur, de positie van de Toelagenkas, de bouwgemeenten, Land en Bosch, de plek van de jeugd in de Christengemeenschap. Verder behoren het op orde houden van de financiële huishouding van het kerkgenootschap, de

Fondsen beheerd door het kerkgenootschap

(stand van zaken per 31.12.2004)

Grootste en belangrijkste fondsen

Liquiditeitsfonds	€ 1.450.000
Huizenfonds	€ 3.300.000
Opleidingsfonds	€ 100.000

Fondsen ten behoeve van de Synode

Voorzieningsfonds	€ 43.000
Ontwikkelingsfonds	€ 88.000
Fonds Oudedagsvoorziening	
Geestelijken	€ 39.000

Diverse kleine en middelgrote fondsen

Fonds Landelijke Muziekgroep	€ 28.000
Fonds Oudedagsvoorziening	
Personeel	€ 23.000
Fonds Religieuze Uitgaven	€ 25.000
Reisfonds jongeren naar	
Priesterwijding	€ 3.500
Jeugdfonds	€ 3.500

Steunfondsen (doorgeeffondsen)

Seminarie Stuttgart	€ 100
Seminarie Chicago	€ 1.000
Seminarie Hamburg	€ 1.300
Neue Kirche, Aachen	€ 1.400
Tokyo	€ 500
Praag en Moskou	€ 50
Odessa	€ 4.000
Kerkbouw Weimar	€ 500
Kerkbouw Melbourne	-

Overige fondsen (ten behoeve van het LB)

Calamiteitenfonds	€ 1.100
Activiteitenfonds	€ 7.000

contacten met de Christengemeenschap op internationaal niveau en het beheer van de website ook tot de bestuurstaken.

De zittingstermijn van een bestuurslid is 4 jaar; herverkiezing is mogelijk. Bij het zoeken

naar nieuwe bestuursleden wordt er bekeken wie het vacante aandachtsveld het beste kan gaan beheren. De synode denkt hierin mee. Na twee verkennende gesprekken met een afvaardiging van het bestuur draait de kandidaat drie vergaderingen als gast mee; gaat dit tot ieders tevredenheid, dan moet de ALV nog haar goedkeuring geven. Besturen op landelijk niveau, Maarten doet het graag, maar het betekent veel werk: minstens een dagdeel per week. Niet meegeteld zijn vergaderingen en extra activiteiten, zoals deelname aan synodeberaad, de LR en bezoeken aan de kleine gemeenten. De afgelopen jaren zijn door situatie rond Land en Bosch hectisch geweest voor het hele bestuur, maar het ziet er naar uit dat dit proces in de loop van dit jaar met de verkoop van het landgoed zal kunnen worden afgerond.

Blijft er nog wel aandacht over voor het onderhoud van het religieuze leven naast zoveel 'kerkenwerk'? 'Iedere bestuursvergadering begint met een inhoudelijke opmaat door één van de geestelijken. De opmaat van de LR is de mensenwijdingsdienst en daar ben ik altijd bij. In Zutphen, mijn eigen gemeente, minstreer ik regelmatig. Een retraitsdag met het bestuur? Daar is het met alle wisselingen van bestuursleden de laatste tijd nog niet van gekomen, maar we willen het wel gaan doen.' Maarten benadrukt nogmaals dat niet het LB de spil van de beweging is: 'De Christengemeenschap in Nederland en Vlaanderen, dat zijn de altaren.' Hij legt uit dat we een consensus-organisatie zijn. 'Er zijn twee pijlers: de cultische, daar vind je de gemeentegerestelijken, de synode en de bewindsdrager; de bestuurlijke, daar zijn de gemeentebesturen, de LR en het LB. Deze twee pijlers staan altijd met elkaar in verbinding.'

Saaie zaterdag?

De Landelijke Raad

Een paar jaar geleden ontmoetten wij op een treinstation een goede bekende die als afge-

vaardigde van haar gemeente op weg was naar een vergaderdag van de LR. 'Weer zo'n saaie zaterdag', mompde zij. Dat is wel veranderd sinds begin 2004, toen Lieke van der Ree uit Rotterdam de voorzittershamer in handen kreeg: 'Een vergaderdag van de LR moet ook een inspirerende dag zijn, in de zin van: met elkaar delen en meeleven en van elkaar leren', is haar visie. Daarom is er nu een nieuw vast agendapunt, na de dienst en een korte inhoudelijke opmaat van een geestelijke: een specifieke vraag n.a.v. het inhoudelijke thema van de dag die de leden in groepjes van tweemaal vijf minuten met elkaar doorspreken. Daarna vertelt iedereen in de kring wat hij of zij van de ander gehoord heeft. 'De eerste keer hield dit in dat iedereen door een ander aan de groep werd voorgesteld. We bleken elkaar niet te kennen. Ik was verbaasd hoeveel losser de sfeer meteen werd.' Resoluut voegt Lieke eraan toe: 'Dit werkt voor een vergadering als deze beter dan het gezamenlijk zingen. Dat hebben we dan ook, tot vreugde van een aantal mannelijke deelnemers, afgeschaft.'

De LR komt vier keer per jaar bijeen en is telkens in een andere gemeente te gast. Iedere gemeente vaardigt een lid van haar eigen bestuur af naar de LR; ook de gemeenten in oprichting zijn op die manier vertegenwoordigd. Daarnaast hebben de synode en het LB een eigen afvaardiging. Voor de diverse landelijke instellingen wordt altijd een stoel vrijgehouden, al maken zij daar lang niet altijd allemaal gebruik van. Lieke is onafhankelijk voorzitter – Rotterdam heeft een eigen afgevaardigde – zij bereidt samen met de andere leden van de agendacommissie de vergaderdagen voor. Aan de orde komen, naast onder meer een informatieronde vanuit de gemeenten, synode, LB en instellingen, 'boven- en tussengemeentelijke zaken', zoals Lieke het uitdrukt. Een regelmatig terugkerend onderwerp vormen de geldstromen: zo verschijnt de landelijke concept-begroting voor de Gezamenlijke Kas in september, moet deze worden goedgekeurd in november en verleent de LR in juni het LB

décharge over het gevoerde financiële beleid van het afgelopen jaar. Dit onderdeel gaf vroeger 'veel gedoe', maar verloopt nu, dankzij een betere voorbereiding over en weer soepel; met dank aan het Penningmeester-overleg.

Na de gezamenlijke lunch is er 's middags ruimte voor meer inhoudelijke onderwerpen. Ook komen er dan regelmatig gasten aan het woord: zo was er een afvaardiging van de jeugd op bezoek en ook uw redactie mocht vorig jaar van gedachten wisselen met de LR. Lieke noemt deze ontmoetingen 'verfrissend'. Met het oog op dergelijke uitwisselingen krijgen de LR leden tijdens de hieraan voorafgaande vergadering huiswerk mee; dat wil zeggen vragen die ze zoveel als mogelijk is aan hun gemeenteleden moeten voorleggen, zodat de antwoorden breed gedragen kunnen worden. Lieke vindt dat hiermee 'de communicatie lijntjes' beter gaan lopen; wat ook goed werkt is het feit dat Rob Zijlma altijd een heldere samenvatting van iedere LR-vergadering maakt, die in *In beweging* en ook in vele gemeenteberichten terug te vinden is.

De LR heeft sinds anderhalf jaar meer gewicht gekregen als beleidsvormend orgaan, samen met het LB; tot die tijd stond het bestuur er voor haar gevoel teveel alleen voor en daarover was men niet tevreden. Lieke vertelt over de Werkgroep Vernieuwing van de Organisatiestructuur, waarin zij samen met vertegenwoordigers uit LB, LR en de synode zitting heeft. Deze groep is al drie jaar aan het werk om de structuur van onze beweging tegen het licht te houden en daar conclusies uit te trekken. Tijdens de Algemene Leden- en Landelijke Raadsvergaderingen is hierover al van gedachten gewisseld; er werd een landelijke besturendag georganiseerd en in het najaar zullen we hier ook in *In beweging* meer over horen.

De cultische pijler

Na dit overzicht van de bestuurlijke pijler van ons bewindsgebied willen we ingaan op de persoon en de taak van de bewindsdrager en de plaats van de synode binnen de beweging.

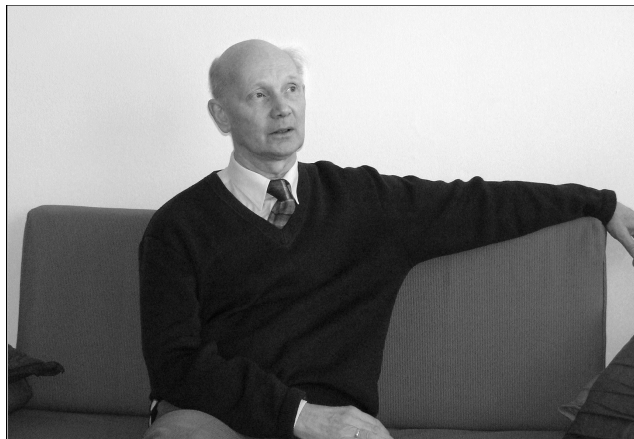
Portret van Siegwart Knijpenga

Onze bewindsdrager

Eens was hij de jongste geestelijke in Nederland, nu is hij de oudste van de geestelijken die nog volledig in het werk staan. Drie jaar geleden heeft hij zijn veertigjarig jubileum gevierd. In dat jaar werd hij ook bevestigd als bewindsdrager in het Nederlandstalig bewindsgebied. 'Ik heb me in die veertig jaar heel weinig bemoeid met het financiële en bestuurlijke deel van de Christengemeenschap. Ik was voornamelijk gemeentegerelike. Toen ik bewindsdrager werd, moest ik me echt heroriënteren in mijn beroepsleven. Omscholing? Nee, dat is teveel gezegd. Het was iets nieuws waar ik me mee verbond. Dat was ook de uitdaging. Ik moest hier ingroeien en daar heb ik ook de gelegenheid toe gekregen.'

Siegwart is geboren in 1935 in Rotterdam waar zijn vader, Jacobus Knijpenga, gemeentegerelike was. Hij heeft de beginsituatie van de Christengemeenschap daar van nabij meegemaakt. Het gezin woonde op de tweede verdieping van de Avenue Concordia 80; op de begane grond bevond zich de cultusruimte. Zijn moeder stichtte de eerste vrije kleuterklas in de Maasstad en Siegwart was haar eerste kleuter. Hij ging later naar de Kralingse Schoolvereniging, een gewone lagere school, want er was nog geen vrijeschool in Rotterdam. Daarna ging hij naar de vrijeschool (naar de bovenbouw) in Den Haag. Hij was een enthousiaste leerling. 'Aan die schooltijd heb ik veel beleefd', zegt hij zelf. 'Het was een goede tijd. Toen ik in de tiende klas zat wilde ik, parallel aan het schoolonderwijs naar het conservatorium om de vioolopleiding te gaan volgen. Maar het pakte anders uit. De dag voordat ik moest voorstellen, viel ik tijdens de gymles uit de ringen en kreeg een hersenschudding. Het spoor werd op slag versmald.'

De daarop volgende jaren bereidde Siegwart zich voor op het staatsexamen HBS-B met nog vijf andere leerlingen van de vrijeschool. De Christengemeenschap was inmiddels wat

Siegwart Knijpenga

meer op de achtergrond komen te staan. Wel bezocht hij uit pure interesse verschillende andere kerkgenootschappen. 'Toen ik met kerstmis naar de katholieke nachtmis ging, was dat wel even slikken voor mijn vader. Maar hij heeft mij echt alle vrijheid gegeven.'

Na zijn examen werd hij opgeroepen voor militaire dienst. 'Ik had toen geen reden om mij daaraan te onttrekken; ik vond dat ons land, zo nodig, verdedigd moest worden.' Hij bleef 'gemeen soldaat', hetgeen wil zeggen dat hij niet opklom in rang. In zijn diensttijd nam hij zijn viool weer op en besteedde zijn karig loon aan vioolles en de reis naar huis of naar zijn vriendin. 'Maar ik lifte ook want ik vond het leuk en spannend om met allerlei mensen te spreken'.

Rond zijn eenentwintigste jaar besloot hij weer regelmatig naar de mensenwijdingsdienst te gaan. 'Mijn wrevel was altijd geweest dat ik de woorden niet begreep en ik wilde juist alles begrijpen. Tot mijn verwondering ging er in die maanden bij de deelname aan de dienst een soort deur open. Ik merkte dat ik de dienst nu wél kon begrijpen. In diezelfde tijd was ik een keer alleen thuis en weggezakt in een luie stoel viel mijn oog op Steiners 'Hoe verkrijgt men bewustzijn op hogere gebieden'... Natuurlijk had dat boek al tijd al in de kast gestaan, maar toen zag ik het

pas. Ik heb de hele middag zitten lezen. Er werd me toen veel duidelijk. Toch werd het bezoek aan de mensenwijdingsdienst bepalend. Ik merkte dat ik daar 'thuis' was; het hoorde bij me.' Van hieruit kwam er zicht op het latere beroep. Siegwart kon na zestien maanden in militaire dienst met vervroegd verlof omdat hij naar een priesterseminarie wilde. Voorjaar 1957 ging hij naar Stuttgart. Hij kwam tegelijk met Friedrich Benesch die daar als docent

begon. 'Ik heb er, in jeugdige overmoed, nooit aan getwijfeld dat ik daar op mijn plek was. Maar omdat ik nog erg jong was, heb ik eerst nog twee jaar biologie gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam voordat ik het wijdingssemester inging. Ik was lid van de Humanistische studentenvereniging en zat in een antroposofische studentengroep. Ik heb met enthousiasme aan het studentenleven deelgenomen.'

Op 11 maart 1962 is Siegwart gewijd. Hij werd uitgezonden naar Hamburg, waar hij zijn vrouw Katarina leerde kennen (zie het portret van Amsterdam). In 1965 ging hij naar Zeist, waar hij 21 jaar zou blijven. Naast het directe gemeentewerk heeft hij regelmatig de inhoudelijke verdieping gezocht. Dit vond zijn neerslag in een aantal boeken, o.a over de evangelie van Lucas, de sacramenten, en vorig jaar over het evangelie van Marcus. In die jaren heeft hij zich bovendien intensief voor het jeugdwerk ingezet. In 1986 vertrok hij naar Amsterdam en in 2002 kwam het bewindsdragerschap op zijn weg. Hij vult momenteel bovendien het convent in Alkmaar aan, omdat deze gemeente te groot is voor één geestelijke.

Wat is nu de taak van de bewindsdrager? 'Ik ben uitdrukkelijk niet de voorzitter van de sy-

node. Wel vertegenwoordig ik de leiding van de Beweging in ons taalgebied. Centrale gebieden zijn daarin de vorm en uitoefening van de cultus, met name de uitzending van geestelijken. Een belangrijke vraag daarbij is hoe werk en leven samenhangen. Wanneer een geestelijke 65 jaar wordt, kijken we samen hoe de komende vijf jaar eruit kunnen gaan zien. Tegen het zeventigste jaar, soms al eerder, komt meestal het emeritaat in zicht; iemand kan dan wel voor een periode van telkens twee jaar voor een specifieke taak worden gevraagd.

In de synode krijg ik altijd twee blokken van een uur toebedeeld voor alles wat mijn verantwoordelijkheid aangaat. In de Algemene Lenkerkonferenz (jaarlijkse internationale bewindsdragers conferentie - red.) vertegenwoordig ik de Nederlandstalige situatie; van hieruit houd ik de synode op de hoogte van relevante internationale ontwikkelingen.' De bewindsdrager volgt de vergaderingen van het LB als gast en tijdens de LR is hij zo mogelijk aanwezig.

'Om het wat bondiger te zeggen: de bewindsdrager is een vertaler. Hij vertaalt tussen cultische teksten, "Berlijn" en ons taalgebied, geestelijken, besturen en bevriende bewegingen. Hij heeft een hoge telefoonrekening en maakt per fiets, trein en auto veel kilometers', zo vat Siegwart zijn werk als bewindsdrager samen. Eind dit jaar wordt hij 70 jaar. 'Dan is het aan de leiding van de Beweging en aan de synode om te beoordelen of ik ermee op-houd.'

Samenkomst van wegen

De Synode

Vier keer per jaar staan alle gemeenten in Nederland en Vlaanderen hun geestelijken een paar dagen af om 'ter synode' te gaan; het van oorsprong Griekse woord betekent 'samenkomst van wegen'. Synodevoorzitter Ger Bouwmeester vertelt: 'We komen van maandag- tot woensdagmiddag bij elkaar; jarenlang was dat op Land en Bosch, nu meestal in

de Christengemeenschap van Driebergen. Sinds vijf jaar is er het synodebureau, bestaande uit de voorzitter en de twee vice-voorzitters; zij bereiden de synode samen met de bewindsdrager voor. De ochtend begint altijd met de mensenwijdingsdienst. Alle geestelijken zijn daar in gewaad aanwezig. Er is altijd een toespraak. Soms wordt die later nog besproken. Een flink deel wordt besteed aan theologische verdieping; verder de berichten van de bewindsdrager en van de vertaalgroep. De situatie van de seminaristen is ook een gespreksonderwerp. Dan komen er regelmatig landelijke instellingen op bezoek. Naast de gezamenlijke uren is er veel tijd voor onderlinge ontmoetingen; wat in de wandelingen wordt besproken is zeker niet onbelangrijk. Meer dan eens leveren deze gesprekken onderwerpen voor de theologische verdieping op.'

Sinds ongeveer zes jaar bestaat het synodeberaad: dat is het synodebureau aangevuld met drie leden van de synode. Dit orgaan komt zes keer per jaar bijeen en voert de besluiten van de synode uit. 'Met de toename van het aantal gemeenten, de groei van het jeugdwerk en het ontstaan van nieuwe organen werd de synode hiervoor te log', aldus Ger. 'Vroeger, toen er nog geen LB was, werd al het bestuurswerk ook nog door de synode gedaan. Dat kun je je toch niet meer voorstellen! De invoering van het synodeberaad was een nieuwe bestuurlijke stap binnen onze structuur. Nu kunnen we tijdens de synode meer inhoudelijk aan het werk.'

Wind en water

Heeft de Christengemeenschap in het Nederlandstalig bewindsgebied een eigen gezicht?

Verschillen met de beweging in andere landen zijn er zeker. Zo heeft de bewindsdrager hier een aantal mandaten, zoals de vertegenwoordiging bij diverse landelijke organen, overgedragen aan verschillende geestelijken. Maarten Udo de Haes zei eens: 'In de manier waarop wij in ons bewindsgebied met elkaar

werken is het Nederlandse poldermodel internationaal zichtbaar.' Wat betreft structuur en organisatie is er al een flinke stap naar 'de leken' gemaakt; dat is elders nog lang niet overal het geval, signaleert Maarten van Tienhoven. Rob Zijlma vindt 'met beperkte middelen het maximale resultaat behalen' typerend voor ons bewindsgebied. 'We hebben onze zaken op orde. De gemeenten betalen trouw en gedisciplineerd en de kerken zien er goed uit.'

Toch zijn er ook zorgen. De gemeenten in Nijmegen, Gent en Haarlem moesten helaas worden opgeheven. De gemiddelde leeftijd van de priesterkring stijgt. 'Onze onderlinge informele gesprekken gaan vaak over onze kleinkinderen', zei een geestelijke ons eens in dit verband. 'Bij ons gaat het vaak procesmatig; de dingen werken hier in golven', meent Siegwart Knijpenga. Evenals Lieke van der Ree omschrijft hij het gezicht van het bewindsgebied als een combinatie van 'wind en water'. Lieke voegt hieraan toe: 'Soms moet je geen brieven schrijven, maar mensen persoonlijk bezoeken. Als alles weer stroomt, zie je de mensen opleven, dan is er een sfeer van vertrouwen ontstaan.'

Windstil en droog

Deze laatste opmerking zet de mens weer centraal en dat besef brengt ons terug bij de gemeenten. Wat valt er nog te zeggen nu ze allemaal in kaart zijn gebracht? In de portretten van Den Haag en Amsterdam is het ontstaan van de Christengemeenschap in ons bewindsgebied terug te vinden. Heinrich Ogilvie begon in Den Haag, Amsterdam en Rotterdam. In de gemeenten die daarna ontstonden, begon het meestal heel klein, vaak met de vraag naar een doop of godsdienstles. Mensen vroegen niet iets voor zichzelf, maar voor hun kinderen; het waren toekomstgerichte vragen, zou je kunnen zeggen. De mensenwijdingsdienst volgde later. In de eerste tijd werd de dienst meestal in een huiskamer gehouden. Veel tijd en energie werd gestoken in het maken van gewaden, het

verkrijgen van cultische voorwerpen, en het financieren, (ver)bouwen en op orde brengen van een eigen kerkgebouw. Geestelijken legden vaak enorme afstanden af om diverse 'gemeentekiemen' te kunnen verzorgen. Al komen lang niet alle gemeenteleden uit de naaste omgeving, staan ze vaak in meerdere opzichten zelfs los van hun 'wortels', de plaats waar de gemeente ontstaat heeft invloed op het gemeentelieven: het maakt duidelijk verschil of deze zich in een grote stad of in een kleine provincieplaats bevindt. Een gemeente die haar kerk op zandgrond heeft staan is een andere dan een zuster gemeente op de klei. Ook de religieuze omgeving doet er toe: is deze overwegend katholiek, protestant of onkerkelijk? Dan doen de aanwezigheid van wind en water hun invloed gelden; het hele bewindsgebied mag dan als wind en water gekarakteriseerd worden, in de ene gemeente stroomt, waait of stormt het meer dan in de andere.

Ondanks de nieuwe statuten uit 1993 die de gemeenteleden veel meer ruimte geven, is de invloed van de geestelijken op het gemeentegedrag nog groot. De sfeer, het ontstaan of ophouden van bepaalde gemeente-activiteiten en niet in de laatste plaats aanwezigheid en omvang van het jeugdwerk, veel hangt nog van de persoon en de inzet van de gemeentegelijken af. Wanneer een gemeente noodgedwongen een 'priesterloos tijdperk' doormaakt, geeft dit vaak gelegenheid een eigen kracht te ontwikkelen; het 'doordragen' maakt een gemeente steviger.

Er is altijd een harde kern van gemeenteleden die de dragende balken onder de gemeente zijn. Daarbinnen is vaak 'één spin in het web' te vinden 'die alles weet'. Na ons eerste portret (Alkmaar) kregen we op onze vraag: wie is hier 'de Trees Joop'? vrijwel meteen een eenduidig antwoord. Slechts vier gemeenten hebben overigens een inwonend beheerder. Een gemeente is een gemeenschap van mensen en dat loopt niet altijd vlekkeloos. 'We verloren de gemeente-engel uit het oog', zo omschreef een Vlaams gemeentelid eens een

moeilijke periode. Moeilijkheden ontstaan soms wanneer men moe is, na bijvoorbeeld jarenlang intensief (ver)bouwen. Daarnaast zijn er in iedere gemeente mensen die 'niet gemakkelijk leven en het hun omgeving daarom moeilijk maken', aldus een geestelijke. En er wordt wel eens vergeten dat een geestelijke toch ook een mens is...

Het aantal leden en belangstellenden is al jarenlang constant. 'We zijn een echte Gideonsbende' (Richteren 7), stelde een redactielid bij het zien van deze cijfers vast. Maar al waait het nog zo hard en loopt het water ons

soms over de schoenen in onze kleine gemeenten, toch kunnen we ons, gemeenteleden en geestelijken, altijd weer om het altaar verzamelen. Daar is het windstil en droog.

Getallen

Leden ca. 1600

Belangstellenden ca. 2000

De vier aartsengelen III

Uriël - Licht van God

door Myriam Driesens

Van de vier aartsengelen die verbonden zijn met de jaargetijden is Uriël de minst bekende. Voor een deel is dat te wijten aan het feit dat hij door de kerk al in de achtste eeuw van de aartsengelijst werd geschrapt. Want in tegenstelling tot de drie anderen – Gabriël, Rafaël en Michaël – komt hij niet met naam in de canonieke (door de kerk erkende) geschriften voor.

Engel van mysteriën

Uriël heeft meerdere gezichten, wat tot uiting komt in de verschillende namen die met hem in verband worden gebracht: Uriël, Nuriël, Orihel, Orifiël, en zelfs Fanuël. De attributen waarmee Uriël wordt afgebeeld zijn al evenmin eenduidig. Soms houdt hij perkamentrol en wetboek in de hand, soms een zwaard. De meest toegankelijke afbeelding is die waarop hij met een stralend licht of een vlam verschijnt, want Uriël betekent letterlijk 'licht van God' of 'vuur van God' of ook wel 'God is licht'.

In de oude geschriften komt Uriël ons tegemoet in omstandigheden die met het begrip 'grenzen' te maken hebben. In sommige ver-

halen is het niet Gabriël maar Uriël, die als gerechtsengel Adam en Eva uit het paradijs drijft. Later zal bijvoorbeeld Vondel hem in die hoedanigheid opvoeren in zijn 'Adam in ballingschap'. Elders wordt Uriël de bewaker van de paradijspoort genoemd. Hij is echter ook degene die aan de poort van de Tartaros of onderwereld staat, aldus het boek Henoch¹. Als Ezra² aan Uriël vraagt om inzicht te krijgen in kwellende levensvragen zoals die naar de zin van het lijden van het Joodse volk, krijgt hij als antwoord: 'Geloof niet dat je een antwoord zult krijgen op de drukkende raadsels als je alleen maar de uiterlijke zintuigindrukken volgt; je begrijpt niet eens het meest voor de hand liggende, hoe kan je dan hopen de

geheimen van het lot te ontraadselen zonder door de sluiers van de waarneming heen te breken?’ Daarop laat Uriël aan Ezra de toekomst zien in machtige apocalyptische beelden, die uitmonden in het beeld van de Mensenzoon, komende in de wolken.

Johannes de Doper

Volgens een vroegchristelijke legende zou Uriël de begeleider geweest zijn van Johannes de Doper in de jaren dat hij in de woestijn verbleef. Daar werd Johannes door Uriël ingewijd in het mysterie van de menswording van

*Uriël met het boek
(venster St. Johns Church, Warminster)*

Christus, zodat hij als eerste Jezus kon herkennen als ‘het lam Gods’. Dit verband tussen Uriël en Johannes de Doper is interessant, omdat het een opening biedt om een paar uitspraken uit de evangeliën – voorzichtig tastend – beter te begrijpen.

Zowel Mattheüs als Lukas berichten dat Jezus over Johannes de Doper sprak als iemand die méér was dan een profeet. Matth 11, 9-11: ‘Hij is het van wie de schrift zegt: “Zie, ik zend

een engel voor uw aangezicht uit, hij zal de weg voor u banen”. Amen, ik zeg u: onder allen die uit vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan groter dan Johannes de Doper; maar de kleinste in het rijk der hemelen is groter dan hij’. In het Johannesevangelie zegt Jezus tot de Joden, doelend op Johannes: ‘Hij was de brandende en stralende fakkel en gij wilde u een korte tijd verblijden in haar licht’ (Joh. 5, 35). Zouden we hier kunnen spreken van een verregaande doordringing van Johannes de Doper door Uriël? Het moet hier als vraag blijven staan.

Engel van de zomer

Johannestijd, zomertijd! De aarde zelf lijkt te slapen; ze leeft in één grote uitademing. Al het leven speelt zich nu af in de vurige bloeien, rijpingsprocessen van vruchtzetting en zaadvorming, in de warmte en het licht van de zon, in de stapelwolken, in het hevige onweer. De hele natuur is als één groot symfonie-orkest vol wijsheid, met zangers en koren en solisten ...

De ziel van de mens wil gretig mee in deze natuurgebaren. De mens zou echter het echte menszijn kwijtraken als hij zich in deze natuurprocessen zou verliezen. Dat ziet men soms gebeuren als mensen, uitademend in het buitenland, teveel ‘vakantie geven aan het ik’ en dingen gaan doen die ze in normale omstandigheden eigenlijk ontoelaatbaar vinden.

Voor de bovenzinnelijk schouwende ziel, zo beschrijft Rudolf Steiner, verschijnt in de zomerhoogten de aartsengel Uriël. Hij kijkt streng en manend. Als we zijn blik volgen, dan moeten we ons omkeren en in de diepten van de aarde schouwen. We zien dan hoe de aarde gebukt gaat onder de zonden van de mens. De door Uriël geïnspireerde Johannes de Doper wijst de mens op zijn plaats en opdracht: ‘Hij moet toenemen, ik moet afnemen’, of zoals Paulus zegt: ‘Niet ik, maar de Christus in mij’. De mens moet tussen hemelhoogten en aardediepten het Christus-Ik ontwikkelen.

Als natuurengel van de zomer, aldus Rudolf Steiner, transformeert of verwandelt Uriël voortdurend de uitgeademde 'zilverschachtige aardesubstantie' in 'kosmisch zonnegoud'. Dit alchemistische zonnegoud keert in de herfst naar de aarde terug en schenkt tijdens de winter nieuwe levenskracht aan de diepten³.

Engel van de 'verwandeling'

De vier aartsengelen worden in verband gebracht met de vier delen van de mensenwereldsdienst: Gabriël met het deel van de verkondiging, Michaël met het offer, Uriël met de verwandeling en Rafaël met de communie⁴. Dat Uriël te maken heeft met verwandelingsprocessen was bij de Joden al heel vroeg bekend. Het brandofferaltaar van de eerste Joodse tempel werd ook Ariël genoemd. In de Zohar⁵ wordt vermeld dat dit omwille van Uriël was. In de gedaante van een leeuw manifesteerde hij zich in de vlammen om het offer tot zich te nemen. Bij het zien van Uriël beleefden de biddende 'kinderen van Israël' een reiniging, doordat voor hun zieleoog hun zonden zichtbaar werden. Uit het vuur straalde daarna het door Uriël verwandelde offer naar hen terug in de vorm van goddelijke inspiratie.

In het verwandelingsgedeelte van de christelijke eredienst voegt de Christus in de transsubstantiatie van brood en wijn opstandingskracht aan de materie toe. Na Golgotha maant Uriël, nu helemaal in dienst van Jezus Christus, de mens aan om zichzelf door de kracht van Christus te verwandelen.

Een nieuwe opdracht?

Uriël lijkt wat op de achtergrond te zijn geraakt. Als engel van de apocalypse treedt nu Michaël als tijdgeest op de voorgrond, als engel van transformatie en verwandeling staat hij nu – offerend zoals Johannes – volledig ten dienste van de Christus. Het doet de vraag rijzen of we Uriël op een nieuwe plek kunnen vinden. En daar zijn wel degelijk aanwijzingen voor. Een mogelijk aanknopings-

punt is te vinden in het Pinkstergebeuren. Want daar worden we herinnerd aan Uriël als het 'vuur van God', maar nu in de 'tongen als van vuur, die zich verdeelden, en dit kwam op ieder van hen. En zij werden allen van heilige geest vervuld en begonnen te spreken in andere talen, zoals de Geest het hun gaf zich te

*Uriël - Licht van God
(venster St. Peters Episcopal Church, Salisbury)*

uiten'. De verzamelde Joden, uit alle hoeken van de wereld, stonden versteld, 'omdat ieder van hen in zijn eigen taal Gods grote werken hoorde verkondigen' (Hand. 2, 1-11). Het gebeuren had verstrekken sociale gevolgen: 'De ziel van een ieder werd vervuld van eerbied. Allen die zich in het geloof verenigd voelden, hadden alles gemeenschappelijk, zij

verkochten hun bezittingen en hun have en verdeelden de opbrengst onder allen, naar gelang van de behoefte. Zij braken het brood van huis tot huis en ontvingen de teerspijs met blijdschap en ootmoed. En de Heer voegde dagelijks mensen die de redding zochten aan hun gemeenschap toe' (Hand. 2, 41-47). In zaadvorm nog, wordt een heel nieuwe verhouding tussen individu en gemeenschap aan de mensheid geschonken, een nieuwe invulling van spreken en luisteren, een nieuwe invulling van sociale verhoudingen ... Achter alle individuen en groepen die in gedachten, woorden en daden nieuwe sociale impulsen proberen te verwezenlijken, mogen we de genius van Uriël vermoeden⁶.

Noten

¹⁾ Apocrief maar ten zeerste gewaardeerd oud-testamenteel geschrift, waarnaar in de canonieke geschriften van de bijbel meermaals wordt verwezen.

²⁾ Van de geschriften van Ezra is alleen het vierde boek apocrief. Het citaat komt uit dit boek. De andere boeken werden opgenomen in het Oude Testament.

³⁾ R. Steiner. Das Miterleben des Jahreslaufes in vier kosmische Imaginationen (Ned. vert. in voorbereiding: De kringloop van het jaar; Uitg. Christofoor).

⁴⁾ Er zijn andere gezichtspunten die doen vermoeden dat met name Uriël en Michaël soms elkaars plaats innemen.

⁵⁾ Belangrijkste onderdeel van de Joodse Kabbala, het mystieke leerstelsel van het Jodendom.

⁶⁾ Zie hiervoor o.a. Dieter Brüll, 'Bouwstenen voor een sociaal sacramentalisme'.

De geest van onze gemeenschap

Johannes de Doper

door Maarten Udo de Haes

'Jij hebt een leuke klas, zeg; daar heerst een goede geest', zegt een leraar die zijn collega vervangt. Of: 'Een fantastische teamgeest heeft dat elftal', roept een toeschouwer enthousiast bij een wedstrijd. Iedere groep, iedere school, een verzorgingshuis of stad heeft een geest, die een bepaald karakter uitstraalt, een eigen identiteit laat zien.

Een traditionele dorpsmarkt kan een heel bepaalde eigen sfeer ademen, ook al is het een komen en gaan van mensen. In 'De engel van Amsterdam' beschrijft Geert Mak het oereigene van die stad. Ook bij incidentele groepsvormingen zoals samenscholingen of protestacties kan een bepaalde geest vat krijgen op een groep. Onlangs, bij een herdenkingsbijeenkomst voor de slachtoffers van een zwaar misdrijf, heerste niet alleen rouw en verslagenheid onder de nabestaanden, maar ook een ontroerend warme vergevingsgezindheid naar de daders toe. Of, om ook een negatief voorbeeld te noemen: wie wel eens midden in

een hysterische protestmars verzeild geraakt is waar de mensen zichzelf en elkaar opzwepen tot het skanderen van haat- en wraakleuzes, weet niet hoe snel hij zich uit de voeten moet maken om de ongeest die daar heerst te ontvluchten.

Kortom, niet alleen heeft ieder mens individueel zijn engel of genius. Ook groepen, gemeenschappen, volkeren hebben hun 'groepsgeest', genius of engel. Met name bij een religieuze gemeenschap kunnen we dat verwachten. Spreekt niet Johannes in de Openbaring over de zeven engelen van de gemeenten in Azië? Iedere gemeente, iedere

kerk of religieuze gemeenschap zal zeker ook zijn eigen engel hebben die inspirerend op die gemeenschap werkt. Onze vraag is nu: kunnen we, mogen we zicht krijgen op de geest van de Christengemeenschap? Wie is deze? En kunnen wij zijn werkzaamheid ervaren?

Gemeenschap

In de liturgie van de Christengemeenschap wordt hier en daar over een geest gesproken, die duidelijk in verband wordt gebracht met de gemeenschap. Een paar voorbeelden. In het sacrament van de priesterwijding wordt tamelijk aan het eind, bij een soort terugblik, tot de aanwezige gemeente gesproken: 'De geest van uw gemeenschap heeft' (en nu met eigen woorden) degenen die hier de wijding hebben ontvangen als zielenherder erkend. Vervolgens wordt aan de gemeente een appèl gedaan om de geest van de gemeenschap te volgen in deze erkenning. Hoewel wij geen naam horen, en dus in het ongewisse worden gelaten wie deze geest nu precies is, is er overduidelijk sprake van, dat er een geest van de gemeenschap is.

Bij de huwelijkswijding zijn er zoals gebruikelijk getuigen aanwezig. Maar behalve de beide getuigen die naast het bruidspaar staan, is er ook sprake van een getuige die als het ware bóven hen staat: een goddelijke geest die schouwt op de binding van het gescheidene tot het verenende. Weliswaar is hier niet uitdrukkelijk sprake van dé geest van de gemeenschap, zoals in de priesterwijding. Maar aangezien ook de aanwezige gemeente wordt opgeroepen getuige te zijn, en het kort tevoren uitgesproken ja-woord innerlijk te bewaren, kunnen we wel degelijk een verbinding voelen tussen die gemeente en 'een goddelijke geest'.

Bij het voltrekken van de doop spreekt de priester niet vanuit eigen autoriteit de naam over het kind uit, maar hij doet het opziend tot de lichtmachten der geesteswerelden en gevoelend met de kracht der Christusgemeenschap. Vanuit de kracht en dus ook vanuit de geest van de gemeenschap wordt de

doop voltrokken. Vandaar ook dat de aanwezige gemeente heel uitdrukkelijk gevraagd wordt dit sacrament innerlijk mee te voltrekken en niet alleen als toeschouwer aanwezig te zijn.

En heel duidelijk is van de geest van de gemeenschap sprake in de mensenwijdingsdienst. Tot zeven keer toe spreekt de priester tot de gemeente met een zegenend gebaar: Christus in u, waarop de ministrant, de gemeente vertegenwoordigend, antwoordt: En uw geest vervul Hij. Dit wordt nogal eens fout opgevat als zou het hier de geest van de priester in persoonlijke zin betreffen. Maar aangezien de priester niet vanuit zijn persoon vóór de gemeente, maar juist bovenpersoonlijk mét de gemeente celebreert, wordt met de aangehaalde woorden de bede uitgesproken dat Christus de geest van de gemeente moge vervullen.

De feesttijd van Johannes de Doper

Genoeg aan voorbeelden, denk ik. En nu de vraag, wie is dan deze geest? In het vernieuwde sacrament van de communie, de mensenwijdingsdienst, vallen gedurende de feesttijd van Johannes de Doper een paar dingen op die ons een stapje verder brengen om die vraag te beantwoorden.

- Om te beginnen is het opvallend, dat de vernieuwde cultus gedurende het christelijke jaar een maand lang aan Sint Jan gewijd is. Dit in tegenstelling tot de traditie waar dit tot één dag beperkt is. (In de RK kerk is in 1955 het feest van Johannes de Doper als 'feest der eerste klasse' – met vigilie, vasten en octaaf – afgeschaft). Waar het feest in de traditionele kerk dus beperkt wordt, ervaart het in de Christengemeenschap juist een uitbreiding.
- Verder valt in deze feesttijd op, dat de gebruikelijke figuur op de rugzijde van de kazuifel er nu heel anders uitziet. In plaats van de U-vorm is er een uitzonderlijke samenstelling van acht ruiten te zien. Ik laat dit als feit staan zonder er nader op in te gaan.

- Het moment waarop in de mensenwijdendienst het invoegsel van een bepaalde feesttijd wordt gesproken is meestal na het credo. Er zijn slechts twee uitzonderingen: met kerstmis en bij Sint Jan. Dan volgt het betreffende invoegsel namelijk na het offer.
- Namen van mensen worden in de eredienst, afgezien van het credo, nergens genoemd. Ook in dat opzicht is er een uitzondering, en wel in de Sint Janstijd. In het *midden* van het genoemde invoegsel (dat overigens ook in het *midden* van de dienst valt), wordt de naam van Johannes heel nadrukkelijk en zelfs in de ongebruikelijke vorm van 'Ioannes' uitgesproken.

Getuige

Al deze fenomenen geven weliswaar geen 'bewijs', maar zijn op zijn minst een aanwijzing dat de figuur van Johannes de Doper in de vernieuwde cultus een uitzonderlijke plaats inneemt. Dit wordt nog eens versterkt door het feit dat in het altaarsacrament niet alleen zijn naam klinkt, maar ook door wát wij in ons gebed tot hem spreken. Hem wordt namelijk gevraagd getuige te willen zijn van wat aan het altaar gebeurt. Als tot een aanwezige vragen wij hem om de *mensenzegenende daad van het altaar* die wij als gemeente voltrekken *te willen zien*. Johannes de Doper is dus in hoge mate betrokken bij het heilige gebeuren van de communie. Vanuit een hogere wereld

is hij getuige van het mysterie van brood en wijn. Ja, hij maakt het misschien wel mede mogelijk, vergelijkbaar met de spijszetting van de vijfduizend die, zoals het evangelie bericht, plaatsvindt nadat Johannes de Doper is onthoofd. Zijn geest die het lichaam heeft verlaten zweeft als een goede genius boven het gebeuren van de wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging. Verder inspireert hij vanaf dat moment de daden van de apostelen.

Zoals Johannes indertijd de grote wegbereider van Christus was en door zijn doop Zijn komst op aarde mogelijk maakte, zo mogen we hem nu wéér als wegbereider ervaren. Als diegene namelijk die de afdaling van Christus in de substanties op het altaar begeleidt. Op een oude ikoon uit de 17e eeuw staat Johannes de Doper aan de oever van de Jordaan afgebeeld. Opvallend daarbij is, dat hij in zijn hand een gouden kelk houdt. In deze kelk is, klein en bescheiden, een Christusfiguur te zien. Elia werd in het Oude Verbond als dé grote profeet vereerd. Met de doop in de Jordaan gaat de profetie in vervulling. Johannes is daarmee een nieuwe profeet geworden. De profeet, de wegbereider voor de eucharistie, waar Christus zich verbindt met brood en wijn. Wanneer wij aan het altaar het intieme gebeuren van de communie vieren, mogen wij de helpende hand en de inspirerende genius van Johannes de Doper ervaren, die getuige én medevoltrekker van deze *mensenzegenende daad* is.

Errata

In het artikel over Rafaël (De vier aartsengelen II, Paasnummer 2005) is een illustratie van de Mercuriusstaf weggefallen en ontbreekt het onderschrift bij de afbeelding op pag. 10: 'Rafaël en Tobias met de vis (pentekening Rembrandt)'. Bij de aankondiging van de tentoonstellingen van werk van Ninetta Sombart op pag. 31 ontbreekt Amsterdam waar het werk van 17 april t/m 1 mei te zien was.

Normen en waarden - waar haal je ze vandaan?

door Hans van Delden en Bastiaan Baan

Begin dit jaar hielden Hans van Delden (hoogleraar medische ethiek en verpleeghuisarts) en Bastiaan Baan (geestelijke) lezingen in de gemeente Zeist over bronnen van moraliteit in het denken, in de morele intuïtie, in het religieuze leven. Vanuit de ethiek werd in deze zoektocht de 'horizontale balk van het kruis' en vanuit het religieuze leven de 'vertikale balk van het kruis' geschetst.

De juistheid van een handeling

Kun je oordelen over elkaars oordelen, of kunnen we niet meer dan standpunten uitwisselen? Het bestaan van 'gelijk' en 'ongelijk' binnen de ethiek is een abstracte filosofische vraag naar de rechtvaardiging van morele oordelen. Dat is heel iets anders dan de eigenlijke motivatie om tot handelen te komen. Hoe kom je tot een oordeel over de juistheid van een handeling? Kun je een ethische positie bewijzen of niet?

Reeds sedert Socrates wordt het verhaal verteld dat het 'vroeger' allemaal beter was. Dit berust maar zeer ten dele op waarheid, maar er is wel een toename aan filosofische theorieën waar te nemen, waarin naar antwoorden wordt gezocht op onzekerheden; sommige grote theorieën (communisme, kapitalisme) zijn vervolgens ook weer uit elkaar gevallen. In de opeenvolgende standpunten is een weg waarneembaar van 'de natuur schrijft voor hoe je moet handelen' naar de autonome mens die zelf bepaalt hoe hij moet handelen. De Naturalisten belijden dat, als je de aard van de dingen kent, je ook weet hoe je moet handelen. Als je de natuur kent (Natura), dan weet je wat er nodig is (Logos). Tegenwoordig vinden we dit een problematisch standpunt. Je houdt de onzekerheid over de moraal, er is immers ook een andere interpretatie mogelijk. We vinden niet meer dat de moraal logisch volgt uit de beschrijving der dingen. Want als je iets beschrijft (bijv. de status van een embryo), kun je altijd nog vragen: hoe moet ik me verhouden tot het geboren

leven, heb ik absoluut respect, of neemt dat met de leeftijd van het embryo toe? Als fenomeen kun je beschrijven dat een embryo na twee weken niet langer meer kan splitsen in twee individuen, of dat er na zes weken sprake is van zenuwweefselvorming. Kun je pas dan spreken van een persoon? Naturalisten leiden vanuit de eigenschap de norm af, maar waarom zou dat nu juist de grens moeten zijn?

De Intuitionisten menen dat, als je de norm niet kunt afleiden vanuit de uiterlijke toestand, je het beter kunt doen vanuit je innerlijk, onberedeneerd. Het normatieve bestel wordt afgeleid vanuit 'basisplichten'. Maar ook dit blijft onbevredigend, want waarom zou je niet nog andere basisplichten vaststellen?

De Noncognitivisten stellen ethiek gelijk aan emotie, ethiek is een ingewikkelde manier om te zeggen dat je het er niet mee eens bent. Maar wat bewijst emotie in ethisch opzicht, wie oordeelt dat een emotie juist is?

Bij de Cognitivisten komt het ethisch oordeel tot stand via het denken, de rede. Het ethisch oordeel wordt dan tot regel die voor alle mensen geldt. De cognitivist claimt met zijn ethisch oordeel, dat iedereen die net zoveel weet tot datzelfde oordeel komt. De kracht van het gezamenlijk bereikte oordeel is zodanig dat sprake is van universele geldigheid. Je neemt morele gezichtspunten in en bekijkt de zaak vanuit alle betrokkenen en perspectieven, die je met sympathie bezieet, en abstraheert daarin je eigen positie. Ieders belang

wordt even sterk gewogen. Het ethisch oordeel moet goed geformuleerd zijn, conceptueel helder en vrij van dwang. Als je zo tot een moreel oordeel komt, kun je spreken van een waar oordeel, wat een ander soort waarheid is dan de empirisch aangetoonde natuurwetenschappelijke waarheid. Ethiek kan daarbij niet worden gereduceerd tot consensus, maar het is een opbouwend denkproces naar waarheid toe, altijd met 'voorlopige' antwoorden. Om tot dergelijke ethische standpunten te komen is een autonoom mens nodig. Niet zelden leidt autonomie tot 'ieder voor zich', consumptisme, het maakbare leven. Ware autonomie is echter niet gericht op verbetering van de eigen positie. Descartes zegt dat de centrale deugd van de mens 'générosité' (genereusheid) is. Voor de mens die zelf zijn wil kan bepalen en vastbesloten is dat vermogen goed te gebruiken, komt dat neer op het liefhebben van je naaste.

Van hogerhand naar van binnen uit

Vanuit religieus perspectief gezien werden in de oudste vorm van moraliteit de waarden en normen van hogerhand opgelegd, er was sprake van voorgeschreven wetten. Hoe verder je terug gaat in de geschiedenis, des te meer heb je in landen en culturen te maken met theocratieën, waar de (priester)koning of ingewijde van hogerhand de wetten voorschrijft. Het volk Israël durfde de in rook gehulde berg Sinaï niet te benaderen en spreekt Mozes aan als bemiddelaar. Het volk blijft op afstand, de ingewijde nadert het vuur en ontvangt inspiratief de tien geboden, die een collectieve geldigheid hebben voor een heel volk, in het Jodendom zelfs tot op de dag van vandaag. Alles is voorgeschreven. Door de Thora en daarvan afgeleide geschriften ontstaat het bewustzijn van de zonde, wat per definitie hoort bij deze oudste vorm van wetgeving. In alle (met name oriëntaalse) theocratieën kom je dit gegeven tegen. In zekere zin leeft dit ook in de Islam: een religieus geschrift schrijft voor hoe je moet handelen. De vertegenwoordigers van de geestelijkheid zijn

tegelijk rechters, waarbij er geen scheiding is tussen het geestelijke leven en het rechtsleven. Recht, moraliteit en religie vormen één geheel.

Tijdens de Verlichting begint het verstand mee te spreken. Waarden en normen kun je ook zelf denken (Immanuel Kant). Je kunt door logische gedachten constateren, dat het niet verstandig is om te stelen of om bestolen te worden. Kant knipt de navelstreng met de geestelijke realiteit door en dat vindt navolging. Mensen beginnen uit eigen initiatief en denkkraft hun eigen waarden te formuleren. De grote idealen van de Franse Revolutie (liberté, égalité, fraternité) deden reeds in de 17e eeuw in bepaalde Vrijmetselaars- en Rozenkruiserskringen opgeld. Maar in de Franse revolutie worden deze hoge spirituele idealen tot idolen: wie niet met ons is, is tegen ons; liberté, égalité fraternité, où la mort! Dan wacht het schavot.

Als een van de eersten ontdekt Lessing ('Die Erziehung des Menschengeschlechts') dat waarden geen bakens zijn waarop je kunt blindvaren, waarden zijn er niet voor eens en altijd, maar ontwikkelen zich met de mensheid mee. Dat de mens een ontwikkeling doormaakt is een nieuwe gedachte: het Oude Testament geeft ge- en verboden, Christus neemt de mens 'het stukgelezen boek' (Lessing's uitdrukking) uit handen. Met Christus ontstaat, aldus Lessing, een geheel nieuw waardenbesef: in het Nieuwe Testament ontstaat een andere moraliteit. De mensheid geraakt uit het kinderstadium en gaat op weg naar volwassenwording. Lessing herkent nog een derde, toekomstig tijdperk, waarin de mens de beweegredenen voor zijn handelen in zichzelf zal vinden: het tijdperk van het evangelium aeternum, het eeuwige evangelie. Het eerste (Oude Testament) en tweede (Nieuwe Testament) stadium zijn niet achterhaald, we zullen die steeds weer opnieuw met kinderen moeten oefenen. In het eerste stadium worden waarden voorgeleefd en voorgescreven in de grootste eenduidigheid. Voor een jong kind is het van belang, dat de ouders

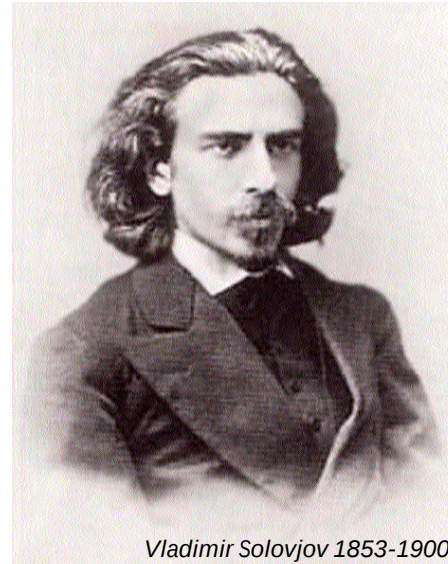
representanten zijn van een bepaalde moraliteit. Waarden moeten worden voorgeleefd in herhaling, telkens weer; zo worden ze aangereikt en aangeleerd. Het geweten, dat langs deze weg wordt aangelegd, kan zo stap voor stap volwassen worden en tot een eigen autonome autoriteit worden (autonoom=zelf-wetgeving).

Christus als innerlijk richtsnoer

De Russische filosoof Solovjov maakt een zoektocht naar het situationele goede: wat is op dit moment het juiste? De bepalende instantie is niet meer buiten mij, boven mij, voor mij, maar: in mij. Dit innerlijke richtsnoer noemt hij 'het beeld van Christus als toetssteen voor het geweten': 'Wij hoeven alleen maar, voordat we gaan handelen, het beeld van Christus in onze ziel op te roepen en te vragen: zou Hij deze daad kunnen voltrekken, keurt Hij die goed of niet? Ieder die zo vraagt zal niet bedrogen uitkomen. En als je twijfelt, herinner je dan Christus, plaats Hem levend voor je geest en leg de last van je twijfel op Hem. Wanneer alle mensen zich zo met hun twijfel tot Hem zouden wenden, zou dat het begin van Zijn wederkomst zijn'.

Het volwassen geworden geweten, dat zich heeft uiteengezet met de ouders en hun achtergronden, en daaraan eigen waarden heeft ontleend, is de ingeboren bemiddelaar in ieder mens, die in staat is om als hoogste instantie te spreken en het begin te vormen van een nieuwe ethiek. Die is dan niet meer normatief, collectief van bovenaf opgelegd, maar individueel en vrijlatend. Een ander aspect is of je die stem van het geweten dan ook daadwerkelijk volgt, want die stem dwingt niet. Met je eigen ego kun je dat geweten ook in slaap sussen of overstemmen. Adolf Hitler zei: 'Ik bevrijd de mensheid van de smerige pijnigingen van het geweten'.

Het oude, voorgeschreven statische goede komt langzaam maar zeker te vervallen en in plaats daarvan ontstaat het situationele goede, wat ons wordt toegesproken door het individuele geweten. Op een kritiek moment

Vladimir Solovjov 1853-1900

heeft een concentratiekampbewoner een dergelijke ingeving. Er is appèl in de brandende zon. De makker naast degene die dit voorval beschrijft, staat op instorten. Eén voor één krijgen de gevangenen een afranseling, als collectieve vergelding voor een door een enkeling begane daad. Degene die dit vertelt krijgt er ook van langs met de zweep, treedt weer terug, ziet dan dat de man naast hem bijna bezwijkt en beseft: hij zal dit niet overleven. In hem ontstaat het appèl: ga opnieuw. Hij geeft gehoor aan deze ingeving en treedt voor de tweede maal voor zijn beul. Die wil al toeslaan, maar ziet dan dat dit slachtoffer al eerder geweest is. Dan breekt er iets in de beul, hij draait zich om, legt zijn zweep neer en loopt weg. Eén enkele ingeving kan een onmenselijke vicieuze cirkel doorbreken. Er wordt een nieuwe waarde geschapen. Rudolf Steiner zegt: 'wie vanuit morele intuïtie begint te handelen, voegt iets volledig nieuws toe aan de schepping, wat nog nooit eerder geweest is'. Vanuit ethisch individualisme neem ik mijn verantwoordelijkheid en zelfs al verklaart de hele wereld me voor gek, ik neem en draag die verantwoordelijkheid tot het einde.

BOEKEN

Johannes de Doper en Johannes de Evangelist

Sergej O. Prokofieff

Uitg. Perun Boeken

door Silvia Rigters, gemeente Amsterdam

Sergej Prokofieff hield op 7 juni 2003 een voordracht tijdens de Pinksterconferentie in het Goetheanum te Dornach. Tijdens de conferentie werd hem gevraagd de gehouden voordrachten op schrift te stellen. Hij brengt in dit boekje heel veel informatie bijeen. Hij put niet alleen uit voordrachten van Rudolf Steiner, maar ook uit aanwijzingen die deze aan het eind van zijn leven aan Marie Steiner en Ita Wegman gaf. Prokofieff voert de adviezen uit die Rudolf Steiner zijn leerlingen gaf

om te vorderen in geesteswetenschappelijk onderzoek. Namelijk, je stuit op een waarheid die grote indruk op je maakt, vervolgens op een andere waarheid met een soortgelijke indruk. Het samengaan van beide waarheden levert een inzicht op die boven de beide anderen uitstijgt.

Ik zie Prokofieff meerdere bewegingen beschrijven, telkens iets of iemand in het midden met meestal personen eromheen: punt en cirkel. Allereerst staat Rudolf Steiner in het midden; Prokofieff beschrijft de twee vrouwen die om hem heen staan, namelijk Marie Steiner en Ita Wegman, die hij essentiële informatie over dit onderwerp geeft. Vervolgens plaatst Prokofieff zijn onderwerp in de tijd: het Mysterie van Johannes-Lazarus staat in het centrum, met aan de ene kant een reeks van karmavoordrachten die Rudolf Steiner daarvoor had gehouden (in het Nederlands gepubliceerd onder de titel Karmaonderzoek 1-5), en aan de andere kant het 'ontbrekende' tweede gedeelte over karma. Dit tweede gedeelte zou vermoedelijk gaan over de leerlingen van de Christus Jezus, vooral over zijn geliefde leerling Johannes-Lazarus. Helaas heeft Rudolf Steiner dit niet meer kunnen realiseren, hij overleed voortijdig. Toch krijg ik de indruk dat het Johannes-Lazarus mysterie hierin door Rudolf Steiner ook als 'midden' is bedoeld. De laatste cirkel is er een met een kruis in het midden en dat is meer een waarneming die je doet wanneer je het geheel van het boekje in je op neemt. De kern van het boekje gaat over de vele offers die gebracht zijn door en voor de Christus Jezus. Dan schetst Prokofieff een groot overzicht door de tijd heen, waarin het Mysterie van Johannes-Lazarus wordt uitgelegd. De Christus Jezus staat in het midden met twee figuren om hem heen: Johannes de Doper en Zarathustra. Tegelijkertijd staat ook Johannes-Lazarus tussen deze twee figuren in en is er een bijzondere wisselwerking tussen de Christus Jezus en deze Johannes. Als een kruis verbinden zij zich met elkaar, tussen hemel en aarde.

Prokofieff zet mij altijd aan het werk, en daar-

om ben ik blij met zijn boekje, het heeft een prikkelende functie. Een kleine kanttekening heb ik bij de GA-aanwijzingen die wat mij betreft door middel van voetnoten mogen verhuizen naar pagina 37, achter in het boek. De aanwijzingen voor de evangeliegedeelten vind ik wel prettig. En ik ben benieuwd welke kennis en inzichten er in onze eigen beweging over dit onderwerp bestaan.

Wat de natuurwezens ons te zeggen hebben

Wolfgang Weirauch

Uitg. Christofor/Vrij Geestesleven

door Lidwien van Geffen, gemeente Eindhoven

Zelfs wanneer de lezer niet openstaat voor de realiteit van de, voor de gewone ogen onzichtbare wereld, kan het boek 'Wat de natuurwezens ons te zeggen hebben' van Wolfgang Weirauch een venster openen naar een nieuwe dimensie van het bestaan. De grote oprechtheid en waarachtigheid, die spreekt uit wat door zeventien verschillende natuurwezens gezegd wordt, is ontroerend, schoon

en meedogenloos. Jaren geleden was ik al diep onder de indruk van wat Rudolf Steiner over de natuurwezens kon meedelen. Met dit boek, waarin de natuurwezens zelf aan het woord zijn, heeft men een kostbaar document in handen, waardoor de mededelingen van Rudolf Steiner worden onderstreept.

De journalist Wolfgang Weirauch hield via Verena Staël von Holstein een interview met zeventien natuurwezens. Verena Staël von Holstein is een vrouw met een sterk invoelend vermogen, die tegelijk met beide benen op de grond staat. Ze is een innerlijke weg gegaan, waarin ze de stemmen van de verschillende wezens leerde verstaan. Ze communiceert met hen middels een vermogen dat bij de meeste mensen slechts slapend aanwezig is. In de regel wordt dit vermogen tijdens de kinderjaren vergrendeld, maar in de toekomst zal het leven steeds meer een beroep doen om dit vermogen weer te ontgrendelen en te ontwikkelen. Voordat Weirauch de natuurwezens aan het woord laat, plaatst hij eerst een gesprek met Verena Staël von Holstein en met haar man Friedrich Pfannenschmidt, zodat de lezer hen leert kennen. Ook geeft hij een schets van de plaats waar het echtpaar woont en waar het interview met de natuurwezens plaatsvindt.

Opvallend is dat de zeventien wezens zeer verschillen in hun manier van spreken. Zo spreekt Kapuwu de Stenige in een vreemde, gemengde voltooide tijd en hij kiest zijn woorden zeer zorgvuldig, terwijl Walliniju de Luchtige snel spreekt. De interviews zijn kort maar krachtig en laten veel andere vragen ontstaan, die wachten op een vervolg van deze communicatie met de natuurwezens. Heel boeiend is het ook te ontdekkendat elk van deze wezens zijn eigen specifieke grenzen heeft en dat je als lezer bemerkt dat je grenzen hebt, maar ook oneindig veel mogelijkheden. Ze confronteren ons met het feit dat wij onze slapende vermogens niet wakker schudden. Het is aan de mens om de materie te bevrijden en de aarde te vergeestelijken. Door ons toedoen gebeurt er nog heel veel

niet, terwijl de aarde om hulp roept. Wij mensen kunnen onze verantwoordelijkheden verdoezelen en onszelf sussen met de gedachte dat dit menselijk is. De natuurwezens bewonderen de mens omdat hij vrijheid heeft, maar tegelijkertijd zijn ze daar ook bang voor. Zelf kennen de natuurwezens weinig vrijheid, ze kunnen alleen eerlijk zijn en ze kennen hun grenzen. Elk interview is, zonder dat het zo dringend gezegd wordt, een oproep aan de mens om zich bewust te worden van zijn verantwoordelijkheden met betrekking tot alle gebieden van het leven.

Op de omslag staat een werk van Juke Hudig 'Margrietjes langs de dijk'. Je kunt er naar blijven kijken en bij momenten zie je overal de natuurwezens opduiken in een nauwelijks te volgen beweeglijkheid. Het is een prachtig boek om hoe dan ook veel van te leren. Het nodigt uit tot vaker lezen, want het lijkt nu aan de tijd dat de omgang met de natuurwezens tot een eerste levensbehoefte wordt. Zij maken ons duidelijk dat de vrijheid, die wij mensen gekregen hebben, het hoogste goed is waar wij verantwoordelijk voor zijn.

Manuscriptdruk 'De Mensenwijdingsdienst'

Vorig jaar verscheen onder de titel 'Hoe vind ik een nieuwe toegang tot de Mensenwijdingsdienst?' een manuscriptdruk van Bastiaan Baan, geschreven naar aanleiding van een jaar cursus over dit onderwerp. De inhoud van de bundel: Zien in de mensenwijdingsdienst, Horen in de mensenwijdingsdienst, Eten, drinken en tastervaringen in de mensenwijdingsdienst, De mensenwijdingsdienst en de gestorvenen, De mensenwijdingsdienst als voorbede, Hemelse en aardse cultus, Motieven van de wederkomst, Motieven van de wederkomst (vervolg), Brood en wijn, Tasten, proeven, ruiken, Warmte-, bewegings- en evenwichtszin, Woordzin en gedachtezin, Levenszin en ik-zin, Cultus en elementenwezens, Oorspronkelijke tekst van het Onzevader.

Omdat deze druk in beperkte oplage werd uitgegeven en omdat er nog regelmatig nieuwe bestellingen binnenkomen, zal nog eenmaal een nieuwe voorraad van dit boekwerk worden aangemaakt. Wanneer u één of meerder exemplaren wilt ontvangen, kunt u vóór 1 juli van dit jaar uw bestelling schriftelijk opgeven aan mw. J. Gevers Leuven, Laan van Cattenbroeck 117, 3703 BL ZEIST. Een bedrag van € 15, per exemplaar (incl. portokosten) dient te worden overgemaakt op postgiro 42.46.32 t.n.v. Gemeente Zeist der Christengemeenschap, onder vermelding van naam, volledig adres en het aantal exemplaren van het manuscript. Aan de hand van deze bestelling zal voor het laatst een nieuwe oplage van dit werk worden aangemaakt.

Ontvangen boeken

Schmetterlinge - Himmelsboten

Martin Sandkühler, Rosenbibliothek Verlag Urachhaus Stuttgart, 2004, 128 pag., € 8.90.
De metamorfose van de vlinder is een indringend beeld voor het wezen van de verandering, dat eigen is aan alle vormen van leven. In deze handzame Duitstalige uitgave zijn gedichten, aforismen, korte notities, verhalen en beelden over vlinders, boodschappers van de wereld van het licht en van de geest, samengevoegd tot een mooi en inspirerend geheel.

The Bible's hidden cosmology

Gordon Strachan, Floris Books, 2005, 208 pag. ca. € 20,-.

Met de hulp van muziektheorie, astronomie/astrologie, numerologie en geometrie maakt de auteur nieuwe patronen in de bijbel – en daarmee verbonden wijsheid – zichtbaar. Tegenover de boodschap van oorlog en vernietiging die klinkt vanuit het apocalyptische christendom in Amerika, waarmee politieke besluitvorming wordt gerechtvaardigd, brengt Strachan een boodschap van hoop en harmonie.